

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Collegium Universi Juris Canonici

Engel, Ludwig
Salisburgi, 1693

32. De Officio Judicis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61596](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61596)

suam proponere *L. si quis ex aliena. s. ff. de Jud. citatus verò à Delegato comparere non tenetur, nisi sibi de delegatione prius files fiat. Gail. l. obs. 48. num. 17. Minf. Cent. 3. observ. 1.*

V. Quando jura aliquid committunt Ordinarius locorum, tunc appellatione Ordinariorum veniunt omnes habentes ordinariam jurisdictionem, nisi ex subjecta materia appareat tantum Episcopos intellectos fuisse, vel nisi expressè nomen Episcopi, vel Diocesis appositum fuerit, *Gl. in c. Ordinariorum. 3. de Off. Ord. in 6. Joan. Honor. eod. tit. num. 1.* Notanter dico: nisi ex subjecta materia aliud appareat, unde quamvis licentiam matrimonium contrahendi vagis juxta *Trid. sess. 24. de Ref. matr. c. 7.* prater Episcopum etiam Vicarius concedere possit, *Sanch. de Matr. lib. 3. disp. 25. num. 10.* Archidiacono tamen hæc potestas non videtur concedenda, cum ad eum cognitio causarum matrimonialium non pertineat. *Trid. sess. 24. de Ref. c. 20.* Concederem tamen, si hæc ei cognitio in primâ instantiâ per Episcopum demandata esset, tunc enim tanquam mandatam jurisdictionem habens in causis matrimonii Ordinarii nomine veniet.

VI. Denique *Delegatio* expirat, si Delegans re integrâ moriatur, non verò officium Judicis Ordinarii, etiam si Princeps, qui ipsum Ordinarium constituit, moriatur. *c. 2. de Off. Leg. in 6.* Quod tamen patitur limitationem in Vicario Episcopi & omnibus illis, qui mandatam jurisdictionem habent, ex speciali ratione, quod illa jurisdictione sit propria ipsius mandantis, & consequenter una cum ipso etiam extinguitur. *L. & quia 6. ff. de Jurisd. Sanch. de Matr. lib. 3. disp. 30. num. 7.* Quæ de jure Ordinarii in specie hic subnecti solent, dicemus infra in *Tit. de Majorit. & Obedienc.*

TITULUS XXXII.
De Officio Judicis.

SUMMARIUM.

1. Quid sit Judex?
2. Servi prohibentur esse judices: communis tamen error in hoc & aliis casibus jurisdictionem tribuit, ita ut acta valeant.
3. Famine regulariter non debent esse judices: fallit in Illustribus quibusdam & in Abbatibus.
4. Minores quatenus possint vel non possint esse judices?
5. Infames quoque prohibentur, item excommunicati, suspensi heretici & schismatici, & num. 6.
7. Judex quomodo debeat esse vir bonus?
8. An Judex in favorem amici possit judicare?
9. Inter duas æqualiter probabiles sententias eligere potest Judex, quod juxta arbitrium boni viri videbitur.
10. Judex à muneribus abstinere debet.
11. Esculentia & poculentia Judex potest recipere à partibus: consultus tamen est abstinere.
12. Quid de sportulis?
13. Quæ sit differentia inter sportulas & muneris?
14. Judex an possit esse, qui Jurisperitus non est?
15. Cur medicus male curans, & advocatus male consulens ex imperitia teneatur ex vero delicto, non autem Judex male indicans per imperitiam.
16. Potestas Judicis dividitur in Imperium & Jurisdictionem. Item Imperium in merum & mixtum & quid sit merum Imperium?
17. Tres gradus meri Imperii.
18. De Jure Canonico datur etiam merum Imperium?
19. Quid sit mixtum Imperium?
20. Jurisdictio simplex, in quo consistat, & quomodo penes Judices delegatos sit?
21. Quæ differentia inter officium Judicis nobile & mercenarium?
22. Quibus modis acquiratur Imperium & Jurisdictio: et quæ alia ordinaria, alia delegata.
23. Merum & mixtum Imperium ac Jurisdictio præscriptione acquiri possunt.
24. Quantum temporis ad talem præscriptionem requiratur?
25. An præscriptio immemorialis circa res & Jura ad summum Principem pertinentia requiratur, remissive.

26. An concessio castro simpliciter, censeatur per hoc concessum merum ac mixtum Imperium?
27. De iure Civili merum Imperium delegari non poterat? secus de hodierna consuetudine: Et quid de iure Canonico?
28. An mixtum Imperium possit delegari? Regulariter affirmatur.
29. Num Academiis competat merum Imperium: Et quid de nostrâ Salisburgensi?
30. Prorogatio iurisdictionis quid sit? Et quot modis fiat?
31. Qualiter fiat de personâ ad personam?
32. Non habet locum in iudice delegato in Clerico respectu Laici, nec in foro penitentiali, nec ad declinandam iurisdictionem alicujus patrimonialem.
33. Non potest fieri à studiosis ad declinandam iurisdictionem Rectoris.
34. Qualiter fiat prorogatio de re ad rem, de loco ad locum, Et de tempore ad tempus.
35. Prorogatio necessaria est reconventio.

Postquam de Delegatis & Ordinariis iudicibus dictum est, etiam de ipso iudicis officio in communi merito hic subnectitur. Et quidem Iudex quasi jus dicens appellatur, & describi potest, quod sit *persona legitima, & vir bonus, juris & equiperitus, de negotiis, sive controversiis litigatorum cognoscendi promunt iandique jus habens.* cap. forus. 10. de Verbo. signif. Harp. ad tit. Inst. de Officio Iudicis.

Dico I. Iudicem debere esse *personam legitimam*, quæ scilicet à lege non sit prohibita officium Iudicis suscipere.

2. Prohibentur autem I. *Servi. L. cum prator. 12. §. 2. ff. de Iudiciis. l. servitutem. 209. ff. de Reg. Jur.* si tamen servus communi hominum opinione pro libero habitus Iudicis munere fungatur, ejus acta ob utilitatem publicam hominum, qui non debent in rebus magni momenti decipi, sustinentur, ut est notabilis textus in *l. Barbarius. 3. ff. de Officio Pratorum.* Licet autem hodie sublata servitute inter Christianos hic casus sit rarus, nihilominus dictum textum Doctores communiter extendunt ad alios

etiam profanos, & ecclesiasticos, ubi Iudex sive fori externi, sive interni ex causa aliqua illegitimus pro legitimo habitus fuit, & pro axioma dicere solent: *communis error jus facit.* Videtur Thomas Sanchez de *Matrim. lib. 3. disp. 22. num. 49.*

II. Prohibentur *Femine*, quæ partim ob verecundiam sexus, partim ob inconstantiam, & imbecillitatem iudicij à publicis muneribus arcantur. *c. mulierem. 17. ca. 33. quest. 5. l. Femine. 2. ff. de Reg. Jur. l. alienam. 18. Cod. de Procurat.* Tolerant tamen consuetudo Regni, in quo Fœmina majoris dignitatis iurisdictionem habent, præsertim si talis iurisdictionis administratio Bonorum, seu Calstrorum; in quæ Fœmine iure hæreditario, vel etiam feudali, dependentibus masculis, si feudum fœmininum sit, vel mixtum, succedunt, cohæreat. *cap. dilecti. 4. de Arbitris.* Item & Abbatisratione dignitatis aliquam iurisdictionem concedunt Doctores. Panorm. Barb. & Glan. per textum in *cap. dilecta. 12. de Majoritate & obedientia.* Ita tamen, ut quod ibidem dicitur, Abbatissam posse suas Canonicas & Clericos suæ iurisdictioni subiectos ab officio, beneficioque suspendere, non sit accipiendum de suspensione propria dicta, quæ sit censura, & cujus transgressio irregularitatem inducat; cum fœminis non sint concessæ claves Ecclesiæ, *cap. novum. 10. de Penitentis & remiss.* sed de simplicis prohibitione celebrandi divina, & fructuum subtractione. Deinde notat Panorm. in *cap. dilecti. 4. de Arbitris. num. 1.* quod fœmina ex privilegio, vel consuetudine habens iurisdictionem, possit eam per se exercere, & sententiam ferre. Ita Angelus in *l. cum Prator. 12. ff. de Iudiciis* dicit, se vidisse Joannam Reginam Neapolis sedentem in folio regio, & ferentem sententiam capitalem. Ita Debora Prophetissa iudicavit popu-

populam Israeliticam. *Judic. 4.* Interim ut
tamquam jurisdictionem habentes passim per
se solos judicent sine consilio virorum pru-
dentium, non putarem aliquam consuetudine
introduci posse, & facit textus, *in d. cap.*
dilecti. non enim foret consuetudo ratio-
nabilis, quia adversaretur verecundia, &
honestati sexus muliebris, & traheret se-
cum quotidianum periculum multorum erro-
rum cum gravi partium damno ex infir-
mo tamquam judicio, multis insuper pas-
sionibus (utpote plerumque amore, aut
odio infestatum) obnoxio. Illa propterea
omnium receptissima est consuetudo, ut
feminae jurisdictionem suam Jurisperitis
delegent, quos praefectos suos, Administrato-
res & Judices constituunt.

III. Naturam (scilicet ex defectu naturalis
judicij) prohibentur esse Judices *surdi, mu-
ti, suriosi, & impuberes* ait. *JC. in d. l.*
cum Prator. §. 2. Sed quid de Minore 25
annis dicendum? *q. de Jure Can.* Judicem
dari posse, qui 20. annum complevit, infra
annum autem 20. non posse dari Judicem,
nisi à Principe, aut certe ex consensu parti-
um eum, qui saltem 18. annos compleverit,
*cap. cum vigesimum. 41. de Officio dele-
gati.* De Jure Civili, *in l. quidam consule-
bant. 57. in pr. ff. de Re judicata.* genera-
liter dicitur, eum, qui complevit 18. annum
Judicem esse posse, & nota *Gloss. in d. l.*
cum Prator. §. impubes. Si jure haredita-
rio, aut feudali competat jurisdiclio cohæ-
rens Bonis (sicut competit Principibus,
aliisque Dominis temporalibus) ea etiam in
populum, & alios utcumque naturam prohi-
ditos transit, sed per Tutores, Curatores,
vel Administratores exercetur. *Schraderus,*
de Feudis. parte 10. Sect. 4. n. 54.

IV. Prohibentur esse Judices infamia ju-
risnotati *d. l. cum Prator. & ibi Inter-
pretes.*

V. Excommunicati, Suspensi, Hæretici, &
& Schismatici, *cap. quod sedem. 9. de Cf-
ficio Jud. Ordin. cap. audvimus. 4. cau-
sa. 24. quest. 1. cap. excommunicamus.*
13. §. credentes. de Hæreticis. Excom-
municatio enim suspendi: quamcumque ju-
risdictionem, ita ut nec delegari possit, quia
& delegatio actus jurisdictionis est, *cap. 1.*
de Officio Vicarii. in 6. Quae de re videan-
tur tradita *in Tir. de Sen. excom.* ubi ha-
betur, quod hodie post Concilium Constan-
tensie excommunicatus non amittat jurisdic-
tionem, nisi fuerit per Episcopum denun-
tians, vel notorius percussor Clerici, *Cov-
var. in Relectione cap. alma mater. de*
Sent. excomm. in 6. parte 1. §. 7. num. 9.
Item etiam, quod absolutio à censura, quam
tribuunt Confessarij privilegiati vel alij, re-
gulariter tantum proit quoad forum inter-
num, nimirum recuperationem sacramen-
torum, & suffragiorum ecclesiae, non verò
quoad recuperationem communicationis fori
externi, & jurisdictionis externae, nisi con-
suetudo habeat, ut talis absolutio etiam pro
foro externo acceptetur, vel in foro externo
absolutio data sit ab Ecclesiastico Judice.

Dico II. *Judicem* debere esse *virum bo-
num*, id est incorruptum, prudentem &
constantem. Unde in primis vitabit, ne in
judicando respectum personarum habeat,
aut affectum privatum sequatur; nam *qui-
cumque aut consanguinitate, aut amicit-
tia, vel è contrario hostili odio in judi-
cando ducitur, pervertit Judicium Chri-
sti, qui est Justitia, & fructum illius
vertit in damnationis amaritudinem.*
ait divus Augustinus *in cap. quicumque.*
79. causa 11. quest. 3. Neque etiam quid
durius, aut remissius constituere debet,
quam causa deposcat; ne aut severitatis,
aut clementie gloriam affectare videat-
tur, sed per penso judicio, prout quæque
res

res postulat, statuet. l. prospiciendum. 11. ff. de Paris. Item in cognoscendo neque excandescere adversus eos debet, quos malos putat, neque precibus calamitosorum illacrimari, id enim non est constantis, & recti Judicis, cujus animi motum vultus detegit; ait JC. in l. observandum. 19. §. 1. ff. de Officio Præsidis. Notanter autem dicit JC. in cognoscendo non debere Judicem excandescere: nam ubi delictum probatum est, & de ejus correctione agitur, stylus Judiciorum est, ut nonnunquam in delictis minoribus loco pœnæ exprobratio gravior & investio Judicis in delinquentem, vulgò ein Bertheiß/Statuatur, & notatur in l. interlocutio. 19. Cod. Ex quibus causis infamia irrogetur.

Quærent Doctores: An Judex ita debeat affectum privatum seponere, ut nullo casu possit in favorem amici judicare?

Non dubito, quin Judex certum jus, aut saltem probabiliorem opinionem derelinquere, & injustam sententiam, vel minus probabilem pro favore amici ferre non possit. Item non dubito, aliquando pro favore certæ personæ posse judicium ferre, si ille favor non sit privatus, sed juris; ita enim in dubio jure pro reo potius, quam pro actore, pro causa pia, pro persona miserabili, pro possessore, pro agente ad valorem matrimonii judicandum esse, vulgò innouit. cap. fin. de Sent. & re jud. cum concord.

Tota igitur est difficultas, quid si controversia aliqua ita sit apud Doctores disputata, ut revera utraque contradictionis pars fermè æquali probabilitate nitatur, sicut multæ sunt controversiæ, quæ Principis decisione indigerent; an inquam tali casu liceat Judici pro favore amici, quam maluerit sententiam sequi, licet is de cœtero nullum specialem favorem in jure mereatur?

Non posse Judicem datâ utrinque æquali probabilitate causæ alterutri pro suo arbitrio, & multò minus propter respectum amicitia adjudicare, censet Laym. lib. 1. tract. 1. cap. 5. sub num. 16. contra Valent. Sayr. & Sanchez. ibidem cit. sed post accuratam discussionem neutra non superare videatur, debere vel causam ad superiorem remittere, vel arbitros partium consensu statuere, vel compositionem aut transactionem suadere, vel imperare, veldemum rem inter litigantes dividere, arg. cap. adfert. 2. de Præsumpt.

Verùm ego quidem consentio, nihil omnino tribuendum esse privato affectui, induendoque personam Judicis, exequendum esse personam amici, neque in judicis acceptionem personarum habendam, juxta Regulam 12. Furis in 6. cœterum autem planè opinor inter duas æquales probabilitates posse Judicem alterutram seligere: juxta boni viri arbitrium, licet ista electio per consequens cedat in utilitatem amici, dummodo amicitia ad hoc modo eligendum principaliter non moveat; imò si de facto ex respectu amicitia moveretur, crederem quidem peccatum peccato acceptionis personarum ob inordinatum affectum, non verò contra justitiam, eò quòd supponit æquali probabilitate eligendo alterutram partem nihil contra Jura agat. Ita sane habet praxis omnium penè Dicasteriorum, ut in quæstionibus maximè controversis alterutram sententiam pro suo arbitrio teneant. Idque confirmatur ex Novell. 129. ubi Imperator jubet, ut causas quantumcunque difficiles non amplius judices ad Imperatorem referant, sed ipsimet, prout eorum justum legitimumque videbitur, decernant, reservato parti, quæ se gravatam putabat, appellationis remedio. Quòd verò Laym. putet deductis utrinque æqualiter probabili-

tionibus juris vel facti, aut transactionem paribus imperandam esse, aut rem dividendam; prius quidem ex sententiâ Panorm. in cap. cum inter R. 16. de Elect. num. 9. Barbo. de Officio Episcopi alleg. 79. num. 9. aliquando fieri potest, dissentiente tamen Baldo in l. ex stipulatione. 7. Cod. de Sententiis, & interloc. Suttingero in Processu Judicis io. Obser. 47. contractus enim ab initio sunt liberi. l. sicut. 5. C. de Oblig. & nel. l. unum. 11. Cod. de Contrahend. empti. sed non est necessarium; imò nonnunquam minus Judici honorificum, quasi videatur necesse in causa difficili sententiam ferre. Alterum verò, scilicet necessitas dividendi, non habet solidum in jure fundamentum; vel enim probationes juris, id est, allegationes legum & Authorum sunt æquales, vel probationes facti, id est, productiones relictum & instrumentorum? Si prius, Juxta potest alterutram sententiam eligere, ut premissum; & cum sententia Judicis debeat esse conformis libello, satis videtur incongruum, ut is, qui totum petit, & probationes respectu totius in judicio producat, tantum partem ferat. Neque aliquid evincitur ex d. c. asserte. de Præsumptionibus: quia ibi non dicitur, litigiam rem esse inter partes dividendam, sed solum refertur exemplum Salomonis, ex lib. 3. Regum. cap. 3. inter duas mulieres super uno infante litigantes, judicium facientis, ubi tantum simulabat divisionem infantis, ut ex affectu compassionis super filio occidendo veram matrem agnosceret. Si posterius; & probationes facti sint omnino & per omnia reuales (quod tamen vix unquam contingit, ut non sit ex unâ parte plenior probatio, & testes producti numero plures, opinione integrior, præsumptionibus majoribus adjuti, juxta c. in nostra. 32. de Testibus) tunc probationes probatio-

nibus enervantur, & in pari causa pro reo, vel pro possessore erit pronuncianum, juxta Regulam. 11. & 56. Juris in 6. Si uterque litigans personam rei, vel possessoris sustineat. e.g. si duo vicini super jure venandi, piscandi, aut pascendi litigent, & uterque de possessione docuerit, præfertur is, cujus possessio est antiquior, vel titulo munita; quod si utrobique sit paritas, cuilibet possessio pro indiviso, & communiter adjudicanda erit, servando formam Interdicti, uti possidetis, ita possideatis; quod si uterque sine periculo armorum possessionem communem ita à Judice assignatam continuare nolit, sequestranda erit possessio, usque dum alteruter dimisso possessorio petitorium instituat, & ibidem de justo titulo privative quoad alterum doceat, vel succumbat, aut certe inter se amicabiliter componant, prout hæc de re agunt prolixè Interpretes in Tit. de causa possessionis & proprietatis. & in c. licet causam. 9. de Probat.

Præterea ad bonitatem Judicis pertinet, 10 ut ab acceptatione munerum absteat, munera enim excæcant prudentes, & subvertunt verba justorum, Exod. 23. v. 8. & Deuter. 16. v. 19. Atque Judicem accipientem munera ad restitutionem teneri, & graviter pro delicti circumstantia puniendum esse, textus sunt, in tit. ff. & Cod. ad l. Juliam repetundarum: nam opera justitiæ venalia non sunt, nec justitia est materia vendibilis. qui rectè judicat, ait Divus Gregorius, in cap. qui rectè. 66. causa 11. quest. 3. & præmium remunerationis expectat, fraudem Deo facit, quia justitiam, quam gratis impartiri debuit, vendidit. Unde & J.C. in l. 2. §. 2. ff. de Conditione ob turpem caus. respondit, crimen esse, si detur Judici, ut etiam in bona causa secundum dantem sententiam ferret, & propterea de rigore juris eum, qui

qui dedit, causam perdere; tunc quod, ut dictum, iustitia venalis non sit; tunc quod hæc datio ex præsumptione juris tendat in corruptionem Judicis, qui ob respectum muneris libertatem cognoscendi de veritate causæ amittit: neque enim semper causa illa iusta est, quam pars litigans talem esse asserit.

Ex quo ulterius regulam constituunt Doctores, quod datum ob causam necessariam, ad quam alias ex præcepto iustitiæ tenetur recipiens, sit omnino restituendum, & quidem danti, nisi & is propter aliquam admixtam dationi turpitudinem (nimirum si in specie ad eorruptendum Judicem dederit, quo casu fiscus vindicabit datum, vel in causis Ecclesiasticis superior iudex jubebit applicari pauperibus, vel Ecclesiæ) lege humanæ jure repetendi privetur. Videatur Covar. in Relecti. c. peccatum. de Reg. Juris in 7. parte 2. §. 3.

- 11 *Esulent a tamen & poculenta sine ulla exactione à partibus oblata Judex acceptare non prohibetur, quia ex his minutis non præsumitur insecti animus boni viri. cap. statutum. 11. §. in super. de Rescriptis. in 6. l. plebiscito. 18. ff. de Officio Præsidis l. silent. 6. §. 3. ff. de Officio Proconsulis. Sed & hic ad cavillationes, detractiones, & suspiciones partium litigantium, quæ non semper cum sententia Judicis quamvis æquissimâ contentæ sunt, evitandas longè melius facit Judex etiam à similibus abstinendo, monente Iſa. cap. 33. v. 15. justum debere excutere manus ab omni munere, & Apostolo, quod multa liceant, quæ non expediunt.*

Nunquid autem saltem pro suo labore Judex ab utraque parte *sportulas*, seu certam quotam pecuniæ exigere potest,

- 12 *¶. Est differentiam faciendam inter Jus Can. & Civile, etenim de Jure Can. nec*

Ordinarius, nec Delegatus *sportulas* exigere potest: quia regulariter solet esse persona Ecclesiastica: quæ sufficientem sustentationem ex suis beneficiis habere præsumitur, ut propterea gravari non debeat iustitiam administrare gratis, expensis tamen exceptis, quas delegatus petere potest, si forte ad alium locum in causa partium & ad expediendam commissionem suam proficisci debeat; modo partes pauperes non sint, quia tunc nec has recte peteret. Item profuso Assessore, si eo indigeat delegatus, quod ipsemet sufficientem jurisperitiam non habeat, moderatas *sportulas* à partibus ditioribus exigere valet. Text. & Gloss. in cap. cum ab omni. 10. de Vita, & honest. clericorum. d. c. statutum. §. in super. & seq. de Rescript. in 6. De Jure similiter Civili Ordinarius, qui plerumque aliunde, scilicet à Principe, Republica, vel Domino ipsum constituyente salarium habet, *sportulas* accipere non potest; *Delegatus* autem potest, si summa pro qua litigatur 100. aureos excedat, ita tamen, ut in principio litis tantum duos, & in fine etiam duos accipiat. Novell. 82. cap. 9. & ibi Gottofredus, Sylv. Verbo. *Judex. qua. 13. n. 13.*

An autem consuetudine possit introduci, ut vel de Jure Civili liceat Ordinarius, vel de Jure Can. *Ordinario* & *Delegato* *sportulas* exigere, dubitat Syl. d. lo. & negativè concludit. Sed cum consuetudo rationabilis habet vim legis. L. diuturnas. 33. ff. de Legibus, non video, quare jus merè positivum circa *sportulas* per consuetudinem immutari cæteris paribus non possit. Neque enim est irrationabile, ut Judex, qui maximam quandoque molestiam habet, in audiendis partium altereationibus legendis libellis, diuturnis sessionibus, evolvendis legibus, & Authoribus, pro tanto labore moderatum quid à partibus exigat.

arg. l. 4. §. in iudicio. ff. Finium reg. Co-
vat. d. parte 2. cap. 3. sub. num. 2. maxi-
me si Clericus beneficiatus, qui Judex est,
iam propter beneficium alia onera scil. ex-
ercendi curam, legendi missas &c. imposi-
ta habeat, vel Judex civilis non satis mag-
nam stipendium à constituto percipiat.

13. Dices: si licet Judici accipere sportulas
pro labore, quem subit iudicando, licebit
ei etiam sub hoc pretextu accipere munera?
R. Inter sportulas, & munera magnam esse
disparitatem; nam in primis munera ex in-
tentione dantium non solent dari pro la-
bore, sed pro sententia favorabili, quam
proinde quasi venalem faciunt. Deinde
munera, cum proveniant ex liberalitate
dantis, trahunt secum aliquam antidoralem
gratitudinis obligationem, quæ iudicem
plus æquo inclinat erga dantem; sportulæ
verò exiguntur ab utraque parte æqualiter,
& quidem ex debito, & sic earum datio
non inclinat, vel obligat iudicem ad specia-
lem favorem dantibus præstandum.

14. Dico III. *Judicem* debere esse *juris* &
equi peritum: oportet enim ut secundum
Baldum in l. 2. C. de Sententiis ex brevi-
culo *recitandis* habeat duplicem salem in
mente sua, scientiæ scil. & conscientiæ, ne
sine scientiâ sit insipidus, & sine conscien-
tiâ diabolicus. Sed hinc

Quæritur: An Judex esse possit, qui ju-
ris & legum ignarus est? R. Regulariter
quidem non debere alium iudicem, si haberi
possit, constitui, nisi insignem juris periti-
am habeat *juxta* Nov. 82. & *princ. Inst.*
de Officio Judicis, attamen absolute lo-
quendo ista juris peritia de essentiâ non re-
quiritur, dummodo ceteroquin vir prudens
sit, & saltem juris consuetudinarij vel sta-
tutarij, aut eorum negotiorum, supra quæ
Judex constitutus est, notitiam habeat, &
in rebus arduis maxime ex jure scripto de-

pendentibus assessorum, vel prudentiorum
consilio utatur; sicut videmus in personis
Illustribus, & Prælati Ecclesiasticis, quibus
hodie jurisdictio unâ cum dignitate & hæ-
reditariâ successione agnoscitur; item in Ju-
dicibus militaribus, Judicibus mercatorum,
& similibus, qui raro juris peritiam habent,
L. certi Juris. 17. Cod. de Judicis. L. ult.
Cod. de Jurisdic. Hottomanus Illustri-
um questionum. quest. 38. & Matthæus
Stephani de Officio Judicis. lib. 1. cap. 5.
num. 20. & seq.

Ex quo etiam resolvitur illa *questio*, cur
Medicus malè curans, vel Advocatus malè
consulens ex imperitiâ teneatur actione *le-*
gis Aquiliæ ex vero delicto in solidum. Tex-
tus & Doctores in §. 6. & 7. *Inst. de Lege*
Aquiliæ. Judex verò per imperitiam malè
judicans teneatur tantum *ex quasi delicto*,
nec in solidum, sed quantum superiori æ-
quum videbitur, *juxta princ. Inst. de Oblig.*
gat. quæ ex quasi delicto. Nam responde-
tur, ideò Medicum vel Advocatum teneri
ex verò delicto, quòd imperitiâ culpæ an-
numeretur in iis, qui artem aliquam profes-
tentur, maxime si spontè sua serviant, & pro
mercede operas suas elocent; at verò Judex
nec artem juris necessariò proficitur, ut di-
ctum, nec spontè suâ, sed superioris plerum-
que Imperio jus dicit. *Harp. in d. principio*
Inst. de Oblig. quæ ex quasi delicto num. 8.
Revideantur etiam tradita *infra in Tit. de*
Injuriis, & damno dato, ubi dicimus, Me-
dicum vel Advocatum nonnunquam à resti-
tutione excusari, si in casibus controversis
probabilem Doctorum opinionem sequendo
consilium dederit, quòd præter intencio-
nem ipsius malum eventum habuit.

Dico IV. *Judicem* debere habere *potesta-*
tè cognoscendi & pronuntiandi de contro-
versis litigantium. Hæc porò *potestas*
dividitur in *Imperium & jurisdictionem*.

16 Imperium pro jussu, coërcitione, & executione accipitur, atque subdividitur in Imperium merum, & mixtum. Imperium merum vocat Ulpianus in l. 3. ff. de Jurisdictione. habere jus gladii ad animadvertendum in facinorosos. Aliter merum imperium describit Glos. in prolocutione ad tit. ff. de Jurisdictione, quod nimirum sit potestas, qua officio Judicis nobili per accusationem exercetur, publicam utilitatem respiciens. Dicitur merum imperium, quod ibi potissimum & principale officium Judicis in jussione, coërcitione, & executione consistat, lege ipsa dictante poenam, & quasi exercente jurisdictionem, praemissa tamen cognitione super facto, ut potestas Judicis ab executione ministrorum ejus distingatur. Rem declarat J. C. in l. 1. §. 4. ff. ad Senat. Cons. Turpilian. Si Judex, inquit, contra calumniatorem in judicio pronuntiaverit, calumniatus es, condemnavit eum; & quamvis nihil de poena subjecerit, tamen legis potestas adversus eum exercetur: nam facti quidem questio in arbitrio judicantis est, poena vero persecutio non ejus voluntati mandatur, sed legis Auctoritati reservatur. Unde fit, quod de jure communi civili nullus Judex inferior summo Principe possit poenam ordinariam legis remittere, nisi id jure regalium, seu privilegio aut consuetudine habeat, vel lex ipsa ex circumstantiis ætatis, imprudentiæ, aliisque similibus remissionem concedat, ut in tit. de Penit. dicitur.

17 Porro tres gradus meri Imperii tradit Matthias Stephani. de Officio Judicis lib. 1. cap. 7. n. 46. Primus continet poenam mortis naturalis. Secundus poenam mortis civilis, quæ nimirum alicui jus civitatis Romanæ & vitæ civilis aufertur, ut si de-

portetur in metallum, ad perpetuos carceres damnatur &c. Tertius gradus est poenarum non capitalium, uti sunt mutilatio membri, fustigatio, relegatio, honorum publicatio, aliæ poenæ pecuniaria.

De Jure Canonico nullum esse merum Imperium putat Zoësius ad tit. de Officio Judicis delegati. n. 18. eò quod hoc Jure poena gladii, & sanguinis nulli irrogatur, sed in delictis atrocioribus traditio fit per Ecclesiam judicio seculari cum intercessione tamen pro vita & membris rei traditi. c. cum non ab homine. 10. de Judicium c. novimus. 27. de Verborum signifi. & licet Episcopi, ac Prælati habeant etiam sui judicium sanguinis, ea tamen non habent nec Canonico, vel quatenus Ecclesiastici, sed jure feudali, quatenus Domini & Principes territoriorum, atque vasalli Imperii. Andreas Gail. Practicarum observat. 30. n. 4. Verum hoc Zoësi dictum non est ita generaliter, ut ponitur, admittendum, quia de particulari infert ad universale. Malè haut dubiè consequentia est; de jure Canonico primus gradus meri Imperii, vel aliqua species tertij gradus scilicet poena sanguinis non est, ergo nullum merum Imperium est. Sanè sicut de Jure Civili exercitatio gladii temporalis est, ita de Jure Canonico gladii spiritualis, excommunicacionis scilicet, quæ poenis capitalibus comparatur, quia vitam spiritualem hominis tollit; Item & potestas degradandi, confiscandi, corporaliter castigandi, perpetuis carceribus mancipandi &c. Rectè proinde etiam hoc jure merum Imperium statuendum est cum Glos. in c. quod sedem. 10. de Off. Ordinarum. & utique etiam in foro Ecclesiastico officium Judicis nobile ad publicam utilitatem per accusationem, vel inquisitionem exercetur, quod proprium est meri Imperii. Sed & de Jure Civili merum Imperium quan-

quandoque alicui confertur non secundum omnem latitudinem, sed secundum gradus tantum inferiores, & pœnas non capitales, sicut habent Nobiles in suis castris, vel pœnas puniendi minora delicta, quam Prædicti *jurisdictionem bassam* appellant, quæ jurisdictionis, non utique simplex, sed ad Imperium, idque merum referenda est, ut ex dictis, & dicendis apparebit.

Mixtum Imperium dicit J. C. in leg. 3. ff. de *jurisdictione*, esse illud, cui inest jurisdictionis, *mixtum* quali & compositum ex jurisdictione, & imperio & Gloss. Civilis dicit de, describit *mixtum Imperium* quod sit *partes, quæ a nobili officio judicis exercetur privatam respiciens utilitatem*. Est enim *mixtum* Imperium circa causas civiles, vel criminales civiliter intentatas, ac sicut in *mero* Imperio principale est ipsa executio, & jus inferendi pœnam, ut publica quieti, & utilitati consulatur, accessorium autem cognitio facti, ita contra in *mixto* Imperio principale est juris redditio & definitio controversarum; executio verò partibus ipsis principaliter incumbit & injungitur, Judici autem tantum in defectum & accessorie, ubi partes non paruerint.

Jurisdictio simplex in cognoscendo, pronuntiandoque consistit absque jure exequendi, prout habere solet Judex Delegatus, cui datur quidem potestas sententiam ferendi, sed executio Deleganti referatur, c. *quicquid*, 19. *causa* 2. *quæst.* 6. l. a *divo* Pio. 15. in *princip.* ff. de *Re judicata*, nisi fuerit Delegatus Summi Principis. c. *quærenti*, 26. de *Officio Delegati*. Interim cum quilibet Judex etiam Delegatus modicâ coercitione uti possit contra non obtemperantes mandatis suis, dum eos ad iudicium vocat &c. cum enim jurisdictionis datur, ea quoque concessa intelli-

guntur, sine quibus jurisdictionis expediri non potest, l. 2. ff. de *Jurisdictione*. l. *fin.* ff. de *Officio ejus* &c. ideo ordinariè *simplex* etiam *jurisdictionis* aliquid saltem *mixti Imperii* annexum habet, & secundum actum cognoscendi, pronuntiandique dicitur *Jurisdictionis*, secundum actum verò coercendi dicitur *Imperium*. Matthias Stephani. d. c. 7. n. 3. Hic iterum Gloss. Civilis ad dictum tit. de *Jurisdictione* describit *jurisdictionem simplicem*, quod sit illa potestas, quæ ab officio judicis *mercenario* expeditur privatam respiciens utilitatem.

Est autem inter officium Judicis *nobile* & *mercenarium*, cujus hactenus mentionem fecimus, ea differentia, quod *nobile* illud dicatur, quod Judex quali motu proprio præter actionem institutam, & ut solemus loqui, *ex Officio*, jure aut æquitate ita suadente exequi solet. Ita in causis criminalibus accusator non debet in libello concludere ad pœnam, sed Judex *ex officio* eam inferet à lege determinatam. Ita Judex *ex officio* inquirere potest in delinquentes, c. *qualiter*, & *quando*, 17. de *Accus.* l. 3. ff. de *Off. Præsidis*. In civilibus quandoque *ex Officio* Judex deputat parti pauperi Advocatum, qui gratis ierviat; judicat de expensis litis, aut fructibus rei restituendæ; supplet ea, quæ ab Advocatis ex jure minus deducta sunt, juxta l. *unicam* Cod. *ut quæ desunt Advocatis* &c. sed & justus, executio, missio in honorum possessionem ad hoc officium pertinet, quia ab Imperio dependet. *Mercenarium* autem officium dicitur, quod ordinariè actioni institutæ inhæret, quando nimirum Judex actione propositâ consideratis circumstantiis, causæque meritis statuit, & judicat præcisè, prout jus illius actionis, & merita causæ allegata postularint. Unde si actor in libello fructus, & expensas non petie-

petierit, non tenebitur Judex ex officio *mercenario* de his pronuntiare; nisi *nobile* ejus officium per generalem libellorum clausulam imploratum sit.

22 Acquiritur Imperium & Jurisdictio ex concessione Principis, Legis, Consuetudinis, vel etiam ex Delegatione: est enim Jurisdictio alia *Ordinaria*, alia *Delegata*; *Ordinaria* dicitur, quæ jure magistratus, & publico judicandi officio competit, & *Ordinarius Judex* est, qui ordinariè in causis controversis adiri potest; *Delegata* verò, quæ ex speciali commissione Ordinarii ad singulares & particulares causas conceditur. Sed circa hæc ulterius.

23 *Queritur* I. An *merum & mixtum* Imperium, item & *Jurisdictio* præscriptione acquiri possint?

3. Affirmativam esse communem & inter Doctores receptam teste Covar. in *Relectione c. possessor. de Reg. Jur. in 6. parte 2. §. 3. arg. cap. irrefragabili. 13. in princip. Verf. excessus. de Officio Ordinarii. cap. cum contingat. 13. de Foro comp. l. viros. 8. Cod. de Diversis officiis. Licet verò isti, & similes textus tantum de consuetudine loquantur, inter consuetudinem autem & præscriptionem sit differentia, nihilominus, quando per consuetudinem jus alicui particulari, vel privato acquiritur, potius præscriptio quam consuetudo (utpote quæ propriè accepta commune omnium commodum vel damnum concernit, est enim quasi lex communis) censeri debet.*

Sietiam ex communi Doctorum sententia in *c. super quibusdam. 36. de Verb. signif. cum Panor. in d. c. cum contingat. c. c. cum vobis 14. de Præscript. Covar. d. parte. 2. §. 2. num. 12. alia regalia Principis (quæ ei non competuat in signum supremæ eminentiæ, uti est suprema appel-*

latio, vis condendi legem universalem, & sed tantum ejus dignitati sunt reservata) e. g. collectarum. aut vectigalium exactio, tabellionum institutio, jus monetam eudendi, & alia, quæ enumerantur in *tit. feudorum: Quæ sint regalia.* & ibi notat Godofredus, præscribi possunt, non apparet, cur non etiam *merum ac mixtum imperium*, & quævis Jurisdictio.

Queritur autem II. quantum temporis spatium ad istam præscriptionem requiritur?

3. Esse distinguendum, an præscriptio fiat contra ipsum Principem vel contra alium privatam, qui prius similia jura obtinebat? In primo casu tempus immemorabile vel quadraginta annorum cum titulo requiritur Covar. d. parte 2. §. 3. n. 4. quod præscriptio juris sit contra præscribentem ea, quæ dignitati Principis sunt reservata, ideoque procedat dispositio. *cap. 1. de Præscript. in 6.* Altero autem casu censet Covar. ordinarium tempus ad præscribenda jura incorporalia sufficere, additque jurisdictionem annumerari servitutibus habentibus causam continuam: quia radicatur principaliter in persona, cujus animo retinetur continua possessio, quamvis facti exercitium non sit continuum. Qualiter verò præscriptione acquirantur servitutes, videri poterit apud Harprecht. *ad tit. Inst. de Servitutibus prædiorum. §. ult. n. 6. & 10.* quod scilicet nullo personalium, realium, continuarum vel discontinuarum servitutum discrimine habito longo tempore, nimirum 10. annorum inter presentes, & 20. inter absentes præscribi possint. *l. ult. in fine Cod. de Præscript. longi temporis.*

Non obest difficilis textus in *l. servitutibus. 14. ff. de Servitutibus.* ubi dicitur, quod servitus v. g. itineris, quæ non habet continuam possessionem, cum nemo con-

continuo ire possit, non praescribatur longo tempore. Ex quo multi Doctores tenuerunt cum Gloss. in eadem l. 14. ad praescriptionem servitutum discontinuarum tempus immemorabile requiri. Respondetur enim, quod procedat de jure antiquo, & leges de hereditate, quae usucapionem servitutum, & rerum incorporalium, cum proprie possideri non possent, sustulerat. l. 4. §. ult. l. 11. §. 1. ff. de Usurpat. & usuc. quod deinde per posteriores leges immutatum est. ut ex d. l. fin. de usufructu causam etiam discontinuam habentem apparet: nam licet quaedam servitutes naturaliter continuo possideri aequant, possunt tamen civiliter, ut dictum. Id vero advertendum, quod in praescriptione longi temporis requiratur titulus, vel quae in corporalibus loco tituli censetur, Harp. d. l. num. 15. scientia & patientia adversarii; sine his vero tempus longissimum scilicet 30. annorum requiratur. L. §. 3. l. omnes. 4. Cod. de Praescript. 30. annor.

25 Verum quamvis hoc secundum distinctionis membrum ita expeditum sit, circa primum tamen non est levis difficultas; cum enim dictum cap. 1. de Praescript. in 6. cui principaliter innititur Covar. sententia, tantum de rebus Ecclesiasticis loquatur, ingens dubium relinquitur, quid de rebus, & juri- bus ad Principem saecularem scilicet Imperatorem, vel alium superiorem non recognoscens pertinentibus dicendum sit? Quod quia latiore indaginem requirit, ad suum proprium titulum de Praescript. in lib. 2. remittimus. Videri etiam poterit. Covar. saepe d. part. 2. §. 2. n. 7. ubi hanc quaestionem specialiter examinat; item & Fachinanus lib. 8. Controv. cap. 23. Interim cum habet usum praesertim Germaniae *merum Imperium* & *Jurisdictio* castris ipsis inhaerent, & quasi pars illorum in quovis pos-

sessores transiens censeatur, neque ut olim singulari privilegio eligendo personae industriam conferatur, putarem ad quartam speciem honorum Principis à Covar. sub num. 14. relatum annumerandum esse, ita ut illud etiam sine titulo 40. annorum spatium exsententia ejusdem Covar. praescribatur.

Quaeritur III. An concessio alicui castro simpliciter hoc ipso censeatur etiam *merum*, ac *mixtum* Imperium concessum? Ratio dubitandi est, quod in generali concessione non veniant ea, quae speciali commissione dari solent. c. qui ad agendum. 4. de Procurat. in 6. meram autem imperium solet dari per specialem commissionem eligendo personae industriam. L. 1. ff. de Officio ejus. Ergo.

26. Respondeo distinguendum. Si jurisdictio adhaereat castro, ita ut semper antehac possessores talis castris jure proprio exercuerint jus gladii, & reliquam jurisdictionem: hoc casu una cum castro censebitur etiam *merum*, ac *mixtum* Imperium transire, tanquam accessorium, vulg. c. accessorium. 42. de Regul. Juris. in 6. & Princeps judicans personam habilem ad possidendum castrum, judicat etiam habilem ad exercendum *merum* imperium; vel si perpetuo annexuit imperium castro, non videtur ad personam industriam respexisse. Si vero in castro concessio prius Princeps quae Princeps, & non quae possessor exercebat jurisdictionem, vel *merum* Imperium, principaliter consideranda erunt verba concessionis, ut si dixerit: *concedimus castrum cum omni vel tota jurisdictione*, aut similia ampla verba adjecerit, censebitur etiam *merum* imperium translatum. Gloss. notabilis in Clem. unica in V. omnimodam. de Foro compet. Imò Covar. Pract. quest. cap. 1. sub num. 18. circa finem, universim docet concessionem jurisdictionis esse favorabilem, & latioris

Aa inter-

interpretationis, ita ut in genere concessa Jurisdictione etiam merum ac mixtum Imperium concessum intelligatur, nisi praesudicium aliorum (qui forsitan prius in tali loco merum imperium exercuerunt) interveniat, vel ex circumstantiis, & subjecta materia colligi possit, mentem concedentis tantum de simplici jurisdictione, vel ad summum de mixto imperio fuisse, quod in praxi ex modo, & literis concessionis, ac re concessa non difficulter apparebit.

27 *Queritur* IV. An & qualiter merum, ac mixtum Imperium delegari possit?

In hac quaestione juris Civilis & Canonici Interpretes non satis conveniunt. Etenim de jure Civili res in confesso est, quod merum Imperium, in cujus concessione industria personae olim eligebatur, & tantum Praesidibus, Proconsulibus, & majoribus officialibus dabatur, nequeat de jure scripto Justiniano delegari, nisi aliquando ex justa causa absentiae. *L. solent. 6. ff. de Officio Proconsulis. l. 1. ff. de Officio ejus, cui mandata est jurisdictio.* Hodie tamen merum Imperium ipsis bonis, & castris frequenter annexum est, & ideo cum personae industria electa non sit, Domini castrorum, & territoriorum suis Praefectis id recte delegant.

De jure Canonico imprimis merum Imperium sive jus gladii temporalis, si Praelatis Ecclesiasticis tanquam Dominis temporalibus, & vassallis Imperatoris competat, ab ipsis Praelatis delegari potest secularibus Judicibus, non enim convenit, ut personae Ecclesiasticae causas sanguinis per se tractent. *cap. ult. Ne Clerici vel Monachi in 6.* sed hoc merum Imperium non est proprie Juris Canonici, ut supra dictum.

De eo igitur *mero Imperio*, quod proprie ad Jus Canonicum pertinet, tota difficultas est, scilicet de potestate censurandi, deponendi, degradandi, &c.

Universim neutro jure merum Imperium esse delegabile censet Fachinaeus *lib. 3. Controv. cap. 99.* quia sine textu aperto talis differentia concedenda non est, cum expediat jura juribus concordare, *cap. cum expediat. 29. de Elect. in 6.*

Verum puto esse distinguendum inter merum Imperium, quod jure ordinario magistratus competit Episcopo, & illud, quod speciali privilegio, commissione, vel delegatione datur Vicario Episcopi, vel alteri priori Praelato; casu priori, censeo, id merum Imperium delegari posse cum multis citant à Covar. *Var. resolut. lib. 3. cap. 20. num. 1.* & praeter ceteris videtur mihi probare textum in *cap. licet. 2. de Officio Vicarii in 6.* indistincte permittitur Episcopo cognitionem & punitionem causarum criminalium delegare: & ita etiam consuetudo, optimi Legum interpretes, declarat, quod Episcopi etiam sine gravi causa negotia utcumque ad sua Vicariis committant. Respondet quidem Fachinaeus, propterea Vicario delegari posse causas criminales, quod is sit Ordinarius. Sed non recte sive enim Vicarius sit Ordinarius, sive delegatus, saltem Episcopus non per se ipsum exercet merum Imperium, & sic evertitur finis legis, quae prohibet merum Imperium delegari. Quomodo motum de jure Civili Legatus Proconsul habet mandatum & ordinariam jurisdictionem, sicut Vicarius Episcopi, & tamen *J. C. in l. solent. 6. ff. de Officio Proconsulis* dicitur, ordinariè & regulariter non posse delegato ea, quae sunt *meri imperii* delegari. Deinde si, quod frequenter contingit, Episcopus unam excommunicationem, depositionem, incarcerationem in singulari casu deleget Vicario, non poterit is sanè in hac causa dici Ordinarius, cum ordinario jure ad ipsam haec non pertineant, & non sit Ordinarius cui particularis tantum causa committitur.

Alio autem casu, quando Episcopus suo Vicario mandat merum Imperium, vel formis Pontifex ex privilegio concedit, id alicui delegari non poterit, quia non jure ordinario magistratus, sed speciali commissione competit, & circa Vicarium indultia personarum electa censetur.

28 De mixto Imperio est controversia inter Doctores, an delegari possit? Negativam de Jure Civili certiore supponit Covar. dicto loco num. 2. cum Barth. in L. 1. ff. de Officio ejus. Fundamentum est in L. 2. ff. jam d. 1. ubi decreti interpositionem ad vendendas res pupillares Prætor mandare non potest. Item L. necquicquam. 9. §. 1. ff. de Officio Proconsulis L. omnia. 71. ff. de Reg. Juris. ex quibus legibus nequeunt delegari, quæ plenam causæ cognitionem desiderant.

Nihilominus juri, & praxi magis conforme est utroque jure mixtum Imperium delegari posse, si casus specialiter exceptus non sit: Juri quidem, propter textus laticlaros in L. 1. §. ult. & L. ult. ff. de Officio ejus &c. ubi JC. dicit, imperium, quod non est merum mandari posse; quod non est merum, utique mixtum est, & in L. 4. §. ff. eodem. mandari posse dicitur immittentem, quam tamen constat ad mixtum imperium pertinere, L. 3. ff. de Jurisdictione. Fachinus d. l. 9. cap. 28. Praxi autem conformis est hæc sententia, cum quotidianâ experientia doceamur, quod Episcopi suis Vicariis, aut aliis etiam Clericis à se delegatis; Domini & Judices seculares suis Commissariis causarum civilium etiam arduarum cognitionem simul, & executionem (in quibus mixtum Imperium per dicta consistit) committant.

Ad rationes in contrarium respondetur, quod interpositio decreti in alienatione rerum pupillarum sit casus specialiter à lege

ipsis Præsidibus & Prætoribus reservatus, de cætero autem exceptio ista firmet regulam in casibus non exceptis. Ad dictam L. necquicquam. & l. omnia. negatur, quod sit mens legis, negotia requirentia plenam cognitionem delegari non posse, sed tantum dicitur ea per libellum non posse expediri. hoc est, non sufficere, solam partium supplicationem (si v. g. decreto in alienatione opus sit juxta l. 6. C. de Præd. minor.) sed alias probationes & cognitiones adhibendas esse.

Cæterum insignis & famosa est questio, 29 utrum Academia, vigore auth. habita C. De filiis pro patre, merum Imperium & Jus gladii prætere possint?

Sanè cum per d. aut. in quocunque negotio (quo nomine etiam causas criminales denotari palam est. l. in criminali negotio. 5. C. de Jurisdictione) & propter cuiuscunque provincie delictum vel debitum Studiosi coram Magistratu Academico conveniri jubeantur, ideo Matth. Steph. de Jurisdictione lib. 3. parte 2. cap. 12. & Joan. Jacob Trisch in sua speciali Resolut. jurisd. hujus quest. Academiae merum imperium competere egregie defendunt, nisi in fundatione aliter cautum sit. De nostra Universitate Salisburgenſi res dubio caret, quia in statutis & privilegiis ejusdem, §. de Judicialibus. aperte provisum est, ut de causa criminali capituli loco Magnif. Rectoris, utpote Clerici, Decanus Facultatis Juridicæ; vel si ipse quoque Clericus sit, ejus immediatus Antecessor cognoscere debeat. An verò Studiosus alibi delinquens ad Rectorem, vel ab hoc ad locum delicti remittendus sit, in Tit. de Foro competenti dicitur.

Denique præter supradictos modos acquiritur Jurisdictio per prorogationem. Est autè prorogatio Jurisdictionis nihil aliud, quam

quàm extensio ejus de consensu partium ultra limites, intra quos coërcita est. Et fit hæc extensio 4. modis, videl. *de persona ad personam, de re ad rem, de loco ad locum, de tempore ad tempus.*

31 *De persona ad personam* fit prorogatio, quando litigantes libero suo consensu se subjiciunt Judici de cætero in se jurisdictionem non habenti *l. si convenerit. 18. ff. de Jurisdictione & l. si quis in conscribendo. 51. C. de Episc. & Cler. l. pen. C. de Pact.* Nec opus est, ut ille consensus partium verbis expressus sit; sed sufficit, si ipso facto declaratur, quando nimirum partes scienter (non ex errore) Judicem incompetentem adeunt omisâ fori præscriptione. *l. 1. & 2. ff. de Judic.* Sed ad hanc prorogationem duo principaliter requiruntur.

I. Ex parte *Judicis*, ut is jam ante præsit jurisdictioni, nam aliâs privatorum consensus Judicem facere non potest. *l. 3. C. de Jurisdictione*, & quidem *ordinarie* non *delegatæ*, quia *delegatæ* jurisdictionis ultra personas in rescripto comprehensas non extenditur. *cap. P. & G. 40. in fin. ubi Gl. de Officio Deleg.*

II. Ex parte *prorogantium* requiritur, ut non sint à jure impediti seu prohibiti, quin prorogare possint. Etenim *Clerici* jurisdictionem Judicis laici in se nunquam, Judicis autem *Ecclesiastici* incompetentis non aliter, quàm cum consensu proprii Ordinarij prorogare possunt. *cap. si diligenti. 12. & c. significasti. 18. de Foro comp.* Similiter in foro *Penitentiali* nulli conceditur incompetentis Confessarii jurisdictionem prorogare sine licentiâ proprii pastoris saltem certis casibus rationabiliter præsumpta, quia ubi de salute animæ agitur, proprius Pastor est ad eundem, qui primariò pro eâ est rationem redditurus. *Barb. in d. cap. significasti. sub num. 8.*

Imò hodie generaliter etiam in foro seculari raro, aut non nisi cum consensu priorum Dominorum prorogationem admitti, ex Joanne Monach. in *Tract. de Prorogat. jurisd. cap. 2. num. 6.* tradit Matth. Steph. *de Officio Jud. parte 1. lib. 1. cap. 7. num. 65.* eò quòd Dominis territoriorum hodie pleniori jure, quàm olim, scilicet *patrimoniali* aut *feudali* competat jurisdictionis, quam per factum subditorum interturbari non sinunt.

Quid de *Studiofis* dicendum, anne aliter, quàm Judicis *Academici* jurisdictionem in se prorogare poterunt? Putamus negandum cum Vult. in *tit. C. de Jurid. num. 168.* Matth. Steph. *de Jurisd. Lib. parte 2. cap. 12. num. 51.* quòd competetia fori apud Rectorem *Academice* non tam favore privato *Studiofi*, quàm favore *Corporis* & *Universitatis Academicæ* publico introducta sit. Unde & causam etiam de facto coram alio Judice pendentem à Magistratu *Academico* advocari posse, tradunt *DD. cc. 11.*

De re ad rem fit prorogatio, quando Judex certarum causarum jurisdictionem habens ex consensu partium de aliis quoque causis judicium assumit, sive deinde *Ordinarius* sit, sive *Delegatus*. *cap. cum olim. 32. ubi Gl. in V. procurator. de Offic. de leg. l. de qua re. 74. §. 1. ff. de Jurat.* Debent tamen hujusmodi res sive causa habere aliquam similitudinem in suo genere, nam de *criminalibus* ad *civiles*, vel e contra prorogatio non admittitur: ubi enim specialis jurisdictionis requiritur, & illa debet, extendi utique non potest. *l. solemniter. in fin. ff. de Judicis. Gail. de Pace public. lib. 1. cap. 12. num. 11.*

De loco ad locum prorogatur jurisdictionis, si Judex *Delegatus*, cum non debeat extra civitatem vel *Dioecesim*, in quibus de

putatus est, partes citare, de consensu partium alibi jus dicat, *cap. statutum. 11. §. 5. in nullo. de Rescript. in 6.*

Denique de tempore ad tempus dicitur fieri prorogatio, cum partes tempus illud, quod iudici pro ferenda sententia assignatum est, ulterius extendunt. Sed debet hæc extensio fieri antequam tempus actu elapsum sit, nam elapso tempore expirat iurisdicchio, consequenter extendi non potest. *cap. de causis. 4. de Officio Deleg. l. 2. §. 2. ff. de iudicis.*

Porro hæc Prorogatio, de qua hæcenus diximus, voluntaria est, ex consensu partium dependens. Alia autem est prorogatio necessaria, quæ fit ex auctoritate & necessitate legis, cogens aliquem etiam invitum coram iudice non suo respondere, & proprio nomine *Recurrentio* appellatur, de qua infra Lib. II. in Tit. de Mut. petit.

TITULUS XXXIII.

De Majoritate & Obedientia.

§. I.

SUMMARIA.

1. In Ecclesia triumphante & militante est certa Hierarchya.
2. Papatum esse de iure Divino institutum probatur.
3. Papa quis & quantus?
4. Papa quatenus maior Imperatore.
5. Papa an in temporalibus habeat jurisdictionem super omnes Mundi Principes?
6. Papa à nemine iudicatur.
7. Papa tanquam summus Princeps est iure positivo solutus.
8. Papa an dispenset in iure divino?
9. Papa potestus alia ordinaria, alia absoluta seu plenitudo potestatis.
10. Papa etiam in arduis non adstringitur consensui vel consilio Cardinalium.

11. De Constantini donatione facta Sylvestro.
12. Probatur donasse,
13. Potuisse donare,
14. Rectè donasse.

Alia Summaria post. §. 2.

Majoritas hoc loco dicitur prerogativa, quæ præstat majori minori, ex quâ etiam nascitur *Obedientia*, quæ majoribus debetur. Etenim sicut in illâ felici Ecclesiâ cœlesti triumphante est certa Angelorum Hierarchya, Principes, Potestates &c. ita isthæc militans tanquam *acies ordinata* suam habet Prælatorum Hierarchyam, sive subordinationem, ut juxta dictum Apostoli *ad Rom. 13. v. 1. Omnis anima sublimioribus potestatibus subdita sit; & qui potestati resistit, Dei Ordinationi resistit.* Postquam igitur de Prælatorum Electione & creatione in præcedentibus egimus, nunc de eorum in Ecclesia Majoritate, Officio, & Jurisdictione dicemus.

Licet verò huc spectent plerique Tituli præcedentes hujus Libri, quia tamen in specialibus Rubricis eos jam tractavimus, placuit in præsentem de illis præcipuè Prælati tractare, de quibus alibi speciales Tituli & Rubricæ non extant. Incipiamus ergo à Capite.

§. I.

De Summo Pontifice.

DE fide Catholica credimus, Papatum 2 jure divino in D. Petrum & Successores ejus à Christo fuisse institutum; quamvis enim quoad ordinariam baptizandi, prædicandi, solvendi, ligandique potestatem Episcopi, & Sacerdotes in Apostolorum locum successerint. *c. in novo. 2. dist. 21. cap. quorum vices 6. dist. 68. & omnium Apostolorum quoad hoc par fuerit potestas; quoad potestatem tamen extraordina-*

Aa 3 riam,